Г. Черниенко, доц., переводчик,
член Союза писателей Украины,
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко (Украина)

"СТРАННИЦЫ: УКРАИНСКАЯ ХРОНИКА" ЛИАН ГИЙОМ

В статье идет речь о необходимости литературоведческого и переводоведческого анализа литературных произведений перед их переводом на целевой язык, исследование герменевтики произведения, определение и подбор тематического словаря, текста и затекста как особенной модальности авторского стиля.

Ключевые слова: *литературоведческий и переводоведческий анализ, тематический словарь, текст, затекст.*

УДК 811.133.1'37

Е. Ніколаєску, старший викладач
Національна академія Служби безпеки України, Київ (Україна)

СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕНАНТІОСЕМІЇ В КОМІКСІ ЯК КРЕОЛІЗОВАНОМУ ТЕКСТІ

Статтю присвячено вивченню енантіосемії як мовного явища у франкомовному коміксі. Уточнено сутність понять "енантіосемія", "комікс". Явище енантіосемії представлено в роботі як підвид полісемії, де одна лексична одиниця є багатозначною, однак в одній семемі наявні два протилежні значення. Особливу увагу звернено на семантику, тлумачення смислів лексичних одиниць, що залежить від взаємодії вербальних та невербальних компонентів. Окреслено характерні риси коміксу. Встановлено, що енантіолексем у коміксі небагато, проте вони наявні як у вербальному, так і вербально-візуальному тексті.

Ключові слова: *комікс, BD, семантика, полісемія, поліфонія, лексична одиниця, енантіосемія, енантіолексема.*

Для сучасної лінгвістики характерна посилена увага до лексичної семантики. Енантіосемія порівняно недавно стала предметом лінгвосемантичних досліджень, однак вже є важливим типом семантичних відношень, що спостерігаються

між мовними одиницями. Це явище має парадоксальну природу: з одного боку, енантіосемія виявляється в процесі мовлення на основі протиставлення, протилежності в межах різних сем, семем, з іншого боку, лексична одиниця повинна мати одну спільну сему, що свідчить про розвиток полісемії слова.

Мета статті – уточнити сутність понять "енантіосемія" та "комікс", розглянути явище енантіосемії у французькому коміксі.

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці коміксу, які мають протилежні значення, що дає нам змогу розглядати їх як енантіосемічні одиниці.

Предметом нашого дослідження є енантіолексеми, які функціонують у коміксах французької мови, їх функції, роль та семантичний розвиток.

Матеріалом дослідження послужили серії коміксів "Astérix et Obélix" (Р. Госсіні, А. Удерзо), "Les Profs" (Ерок, Піка), "Les Blondes" (Габі, Дзак). Вибір матеріалу зумовлений наявністю вербально-візуальних елементів у коміксах, реплік емоційного характеру, що дозволяє різну інтерпретацію лексичних одиниць, а дані комікси відібрані як одні з найбільш популярних франкомовних коміксів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До питання енантіосемії лінгвісти зверталися в різні часи (К. Абель, Л. Безсонова, Л. Булаховський, Б. Ганєєв, І. Горєлов, Л. Дронова, М. Піменова, В. Прохорова, І. Смущинська, О. Соколов, В. Червоножка, В. Шерцль, О. Шмельов, І. Якунченкова та ін.). Незважаючи на те, що останнім часом проблема енантіосемії перебуває у колі інтересів багатьох мовознавців, енантіосемія у французькій мові ще не досліджена достатньо, і досі немає всебічного та докладного її опису, недослідженою є й енантіосемія у французькому коміксі, що і зумовлює **актуальність** нашої статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Енантіосемія як мовне явище вперше була теоретично обґрунтована в праці В. Шерцля "Про слова з протилежними значеннями (або про так звану енантіосемію)" (1883–1884 рр.) [Шерцль, 1973].

Енантіосемія – це взаємозв'язані сторони єдиного, що одночасно утворюють і виключають одна одну. Поняттям протилежності цікавилися ще давньогрецькі мислителі: Геракліт, Платон, Аристотель. З'ясування природи енантіосемії зумовила дилему щодо визначення цього мовного феномену. Енантіосемію розглядають як: ***підвид полісемії*** (Ф. Бацевич, Л. Бессонова, Т. Космеда, І. Мельчук, Е. Міллер, І. Пете, І. Смущинська, О. Тараненко, В. Щерцль, Г. Яцковська); ***підвид антонімії*** (Р. Будагов, Я. Гельблу, П. Грищенко, Л. Клімова, В. Кодухов, Л. Новиков, О. Селіванова, О. Соколов, М. Фоміна); ***підвид омонімії*** (Н. Бобух, Г. Острікова, Л. Полюга, В. Прохорова, М. Шанський); ***підвид конверсії*** (В. Іващенко, Т. Федоренко, В. Червоножка); ***самостійну лексико-семантичну категорію*** (Д. Благоєва, Г. Гочев, В. Мелікян); ***омоантонім*** (В. Виноградов). На основі аналізу наукової літератури ми розглядаємо енантіосемію як підвид полісемії, де одна лексична одиниця є багатозначною, однак в одній семі наявні два протилежні значення [Смущинська, 2012, 442–443].

Залежно від дискурсу й інтенцій автора енантіолексеми можуть бути різні. Одна з моделей є зміна значення з позитивного на негативне і навпаки, що є однією із основних у коміксі, адже комікс побудований на грі слів, гуморі, емоціях. Коміксам також характерна, залежно від теми, різна лексика. У серії коміксів "Астерікс та Обелікс", наприклад, наявна велика кількість латинських висловів (*vade retro; vae victis; ave; alea jacta est; ipso facto; quo vadis; aut Caesar, aut Nihil; quid novi; sursum corda; vanitas vanitatum et omnia vanitas; de facto; quomodo vales; et nunc reges, intelligite; erudimini, qui judicatis terram*) [Goscinny, Uderzo, 1965, 1968, 1975], що є своєрідним родом енантіосемії, адже у коміксі присутній гумористичний контекст, зокрема гумористичне висвітлення Римської імперії і пафосна латина.

І, оскільки комікс все більше вкорінюється в сучасну культуру та стає об'єктом інтенсивної уваги з боку представників різних спеціальностей, наше дослідження спрямоване саме на виявлення енантіосемічних лексем у франкомовному коміксі, адже комікс емоційний, експресивний, і в ньому наявне візуально-вербальне протиставлення.

А. Сонін зазначає, що "за останнє століття цивілізація породила три суспільно значущих феномени, офіційно занесені в список мистецтв: це – кіно, телебачення, комікс" [Сонін, 1999], які є невід'ємною частиною сучасного суспільства. У Франції комікс визнають як "дев'яте мистецтво" – наступне після кінематографу (Ф. Лакассен вперше назвав комікс – "дев'ятим мистецтвом" у своїй книзі "Pour un neuvième art, la bande dessinée") [Lacassin, 1982].

Комікс розглядається в контексті візуальної риторики, мультимодальності, медійності та складної художності. Комікс досліджували У. Айснер, А. Барзах, Р. Барт, Б. Біті, Ф. Бремлетт, Д. Веклер, К. Во, Л. Гроув, Р. Данкан, У. Еко, В. Єрофеєв, М. Івасишин, Дж. Канненберг, Д. Керріер, Є. Козлов, О. Колесник, Ф. Лакасен, П. Лефевр, П. Лопес, М. МакКінні,

С. Макклауд, Е. Міллер, Р. Петерсен, Б. Пітерс, О. Полякова, А. Рей, Р. Себін, М. Скріч, Т. Смолдерен, О. Сонін, Р. Тьолфер, Б. Філоненко, Р. Харві, Е. Харітонов, М. Хорн.

Ідею коміксів людство розвивало здавна, намагаючись поєднати зображення та текст. Таким чином, комікс є креолізованим (полікодовим) текстом, оскільки "передбачає тісний зв'язок між вербальною (мовною) частиною та графічним елементом (який належить до немовної знакової системи)" [Івасишин, 2019, 3].

Комікс має різні дефініції як у вітчизняному, так і зарубіжному літературознавстві. Великий тлумачний словник сучасної української мови дає таке визначення коміксу: "графічно-оповідний жанр, серія рисунків з короткими текстами, що утворює цільну розповідь" [Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005, 559].

А. Барзах розглядає комікси як "графічну літературу – особливе мистецтво зі своїми законами будування та зображальними засобами", "оповідання у картинках, ілюстроване, за необхідністю, допоміжними текстами" [Барзах, 2010]. Для Е. Харитонова комікс "особливий жанр художнього оповідання у вигляді просторової послідовності малюнків у поєднанні з доповнювальним та уточнюючим їх текстом" [Харитонов, 2005]. У свою чергу, американський коміксмейкер С. МакКлауд, зазначає, що "комікс – це суміжні малюнки та інші зображення у смисловій послідовності" [McCloud, 1993]. Наведемо й визначення одного з перших французьких дослідників коміксів П. Френ-Дерюеля: "Сучасна форма образного оповідання, комікс, являє собою твір, невід'ємною частиною якого є послідовність картинок, супроводжуваних текстом або без нього і доповнених різними ідеографічними знаками" [Fresnault-Deruelle, 1986, 62–77]. Ми розглядаємо комікс як послідовну розповідь за допомогою поєднання зображення і тексту, що характеризується експресією.

Французька індустрія коміксів (Bande Dessinée) зародилася в XIX ст. Класикою коміксів стали серії про Тентена та Астерікса. Культовими авторами BD є: Ж. Жіллен, Пейо, Ж. Ремі, Ж. Жиро, А. Удерзо, П. Траншан, Ж. Тарді, К. Бретечер,

Ф. Буале, К. Блен, Е. Жібер, Е. Браво, Ерок, Піка, Габі, Дзак, Б. Віве, Ф. Рюппер, Ж. Сфар, М. Сатрапі, Ж. Мюло, К. Меріс, К. Вар тощо. Як своєрідний літературний жанр, комікс набуває все більшого попиту і спрямований на читачів різних вікових категорій, соціального становища, роду діяльності й зачіпає різну тематику і широкий спектр проблем. Кожен читач зможе знайти улюблений жанр. Історично комікси вважаються гумористичним жанром, тобто лексема отримує додаткову гумористичну модальність. З часом сутність коміксу значно розширилася, охоплюючи все розмаїття літературних напрямів: пригоди, детективи, вестерни, фантастика, містичні історії, історичні пригоди, автобіографія.

Отже, комікс можна класифікувати за такими ознаками: "а) цільова аудиторія (діти, дорослі); б) рівень змістового наповнення (інтелектуальні, розважальні); в) віднесення до літературного жанру (драма, детектив, фентезі, хоррор, наукова фантастика тощо); г) за країною виникнення (американський, британський, японський (манга), французький та ін.); д) за образами персонажів (супергерой, антигерой, лиходій, кумедні тварини)" [Івасишин, 2019, 60].

М. Івасишин зазначає, що комікс складається із *вербального*, *вербально-невербального* та *невербального просторів*. Вербальний простір містить мовні елементи та експресивні засоби; вербально-невербальний простір – вербально-візуальні та візуальні компоненти, фоно-семантичні засоби, піктографічні форми; невербальний простір охоплює шрифти, колір та графічні знаки [Івасишин, 2019, 3].

Дискусійним питанням для науковців є визначення, що є основним для коміксу – малюнок чи словесний текст. Це питання стосується й енантіосемії, адже правильне тлумачення смислів залежить від взаємодії зображення (шрифт, колір, фон тексту) та тексту (мовних знаків). Отже, формальними ознаками коміксу є: а) поєднання слів та зображень; б) упорядкування зображень у блоки фрагментів, які графічно відділяються один від одного [Saraceni, 2003, 7–10].

Вербальні компоненти коміксу виконують інформативну, експресивну, апелятивну, контактовстановлюючу, ідентифікаційну та мислетвірну функції. Невербальним компонентам притаманні інформативна, реферативна функції разом із функціями доповнення, заміни та дублювання вербального компонента, а також підсилення експресивного та емоційного значення мовного елементу. Таким чином, при дослідженні коміксу відбувається подвійне декодування інформації: невербальної та вербальної частин тексту, і у результаті взаємодії цих частин створюється єдиний спільний смисл.

Мовні засоби франкомовного дискурсу функціонують на чотирьох рівнях: фонетичному, лексичному, синтаксичному та текстовому. В нашій роботі особливу увагу ми надаватимемо лексичному та текстовому рівням. Як зазначають І. Бехта та М. Карп, вербальна частина тексту передає більше інформації, а візуальний компонент супроводжує вербальну інформацію, створюючи нові поняття та додаткові значення; візуальні засоби допомагають привернути увагу та справити конкретне враження [Бехта, Карп, 2014, 88–89].

Лексичний рівень коміксу характеризується відповідним добором лексем, їх поєднанням, тональністю викладу, образними засобами. Емоційно-експресивна лексика у коміксах набуває додаткових відтінків, відсутніх у цих словах за межами контексту. Отже, при аналізі коміксу важливо особливу увагу звернути на значення слова, тобто на його семантику. Дослідження семантики мовного знаку пов'язане з вивченням лексичного значення слів та виразів, процесу зміни значень мовних одиниць, які можуть означати абсолютно протилежні поняття.

Явище енантіосемії у французькому коміксі не є поширеним, проте навіть така невелика кількість енантіолексем може впливати на процес комунікації або правильної інтерпретації інформації. Коректно зрозуміти лексичну чи фразеологічну енантіосемію у коміксі допоможе детальне вивчення контексту, в якому зустрічається ця енантіолексема, також слід

з'ясувати, що саме автор хотів повідомити, вживаючи дану лексему чи вираз.

Серед характерних рис коміксу ми виокремлюємо такі:

1. Текстовий рівень коміксу характеризується наявністю монологів та діалогів. У коміксі переважає діалогічне мовлення, оскільки діалог є необхідним елементом вербальної комунікації.

2. Гумор, іронія, гра слів є одними із рис коміксу та джерел енантіосемії. Антонімічне значення, що виникає на основі гумору, іронії, може не тільки залишатися в межах контексту, а й закріпитися за цим словом, на рівні з першим значенням, однак, в коміксі гумор є джерелом не повної енантіосемії, а "часткової, яка пов'язана з оціночними моментами" [Шмелев, 1973]. Завдяки гумору енантіосемія частіше зустрічається у французькій мові, у тому числі, коміксах. У коміксі, поряд із текстовою формою, гумор також може бути представлений в графічному вигляді.

Розглянемо приклад: лексема *"breuvage"* [Goscinny, Uderzo, 1975, 16] означає: *1) "пійло"; 2) "отрута"; 3) "лікувальний напій"*, однак контекст, який випливає із попередніх фрагментів, підказує, що енантіолексему *"breuvage"* вжито з позитивним забарвленням, тобто як *"лікувальний напій"*. Лексема *"breuvage"* утворює неологізм *"brois"*, що базується на обіграванні цієї лексеми й має гумористичний відтінок.

3. Емоційність, експресивність коміксу. Тут енантіосемія розглядається на оціночному рівні. Під оцінкою ми розуміємо наявність у лексичній одиниці позитивного чи негативного ставлення суб'єкта до об'єкта оцінки або його окремих властивостей. У коміксі вербальні та невербальні засоби, які існують для вираження оцінності, становлять собою поле з двома ядрами, тобто мають меліоративне та пейоративне значення, як-от: лексема *"délire"* [Pica, Erroc, 2002, 13] є енантіосемною, адже означає: 1) *"нісенітниці", "маячня";* 2) *"захоплення", "захват", "екстаз"*. Контекстом тут виступають як вербальні так і візуальні засоби, однак саме картинка уточнює негативне значення лексеми *"délire"*.

Лексема *"prodige"* [Goscinny, Uderzo, 1975, 18] означає *"чудо" (щось незвичайне, дивовижне, що викликає загальне захоплення)*, однак, у даному прикладі, візуальний компонент, який

супроводжує вербальну інформацію, забезпечує розкриття значення лексеми і включає в себе протилежне значення – *"диковина" (щось недоладне, безглузде)*.

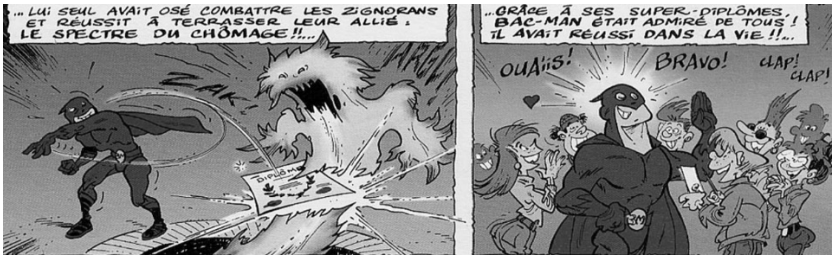
4. Особливою характерною рисою коміксів є вигуки, які виражають почуття, переживання, волевиявлення персонажів. Серед емоцій найчастіше зустрічаються радість, сміх, зітхання, гнів, сум, страх, ознаки здивування, розчарування, розпачу, жалю, задоволення, захоплення, невдоволення, тощо, і щоб зрозуміти емоцію, потрібен широкий контекст.

Розглянемо приклад: вигуки *"salut"* (фр.) та *"ave"* (лат.) [Goscinny, Uderzo, 1968, 11–12] позначають *"вітання"* та *"прощання"*. У даному випадку запрацювала інтертекстуальність, що слугує способом побудови смислу текста-реципієнта. Лексема *"ave"* і жест на малюнку показують пафосність, урочистість, і водночас, комічність ситуації, і саме малюнки допомагають правильно зрозуміти значення цих енантіолексем. Отже, у першому рисунку вигуки *"salut"* та *"ave"* позначають *"вітання"* у другому *"прощання"*.

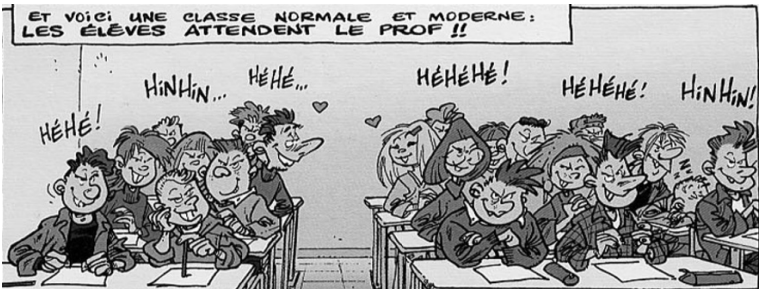
Вигук *"bravo"* означає: *1) "браво", "молодець"; 2) "невдоволення", "погана справа" (ірон.)*. Розглянемо два приклади: у першому випадку вигук *"bravo"* [Pica, Erroc, 2002, 12] має позитивну конотацію, використовується для схвалення певного вчинку й означає *"браво", "молодець"*, тому що Bac-Man переміг монстра і люди цьому дуже раді.

У другому випадку вигук *"bravo"* [Goscinny, Uderzo, 1965, 22] вжито у переносному, іронічному значенні, адже частина піраміди пошкоджена, і словом *"bravo"* Астерікс висловлює своє невдоволення. Тут позитивна конотація вигуку *"bravo"* відходить на другий план, і контекст породжує новий негативний відтінок значення – невдоволення, глузування.

Гумористично-іронічне значення має й речення *"Les élèves attendent le prof"* [Pica, Erroc, 2002, 5] – *"Учні чекають вчителя"*, оскільки вигук *"Hé!" – "Ну-ну!" (виражає схвалення, обурення, співчуття, іронію)*, і вираз обличчя учнів свідчить про іронію й удаване очікування вчителя.

Вигук *"На!" – "А!", "Ай!", "Ах!" (виражає несподіванку, біль, зусилля, радість, полегшення)*. В даних прикладах контекст та візуальний компонент дозволяють інтерпретувати вигук *"На!"* як в позитивному (римлян наказує зв'язати галів, при цьому він дуже радий) [Goscinny, Uderzo, 1975, 9], так і в негативному значенні (гали в кайданах і вигук виражає біль, прохання про допомогу) [Goscinny, Uderzo, 1975, 28].

5. Тексти аналізованих коміксів наближені до розмовної мови. В коміксах нерідко зустрічаються:

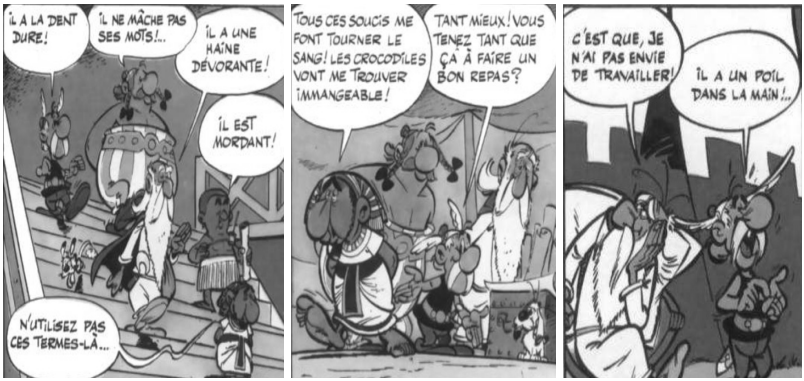
- ***розмовна лексика*** (*avoir un cheveu sur la langue, un poutou, une poulette, un zizi, un néné*) [Goscinny, Uderzo, 1975, 40; Gaby, Dzack, 2005, 19, 26, 34, 38];

- ***ономатопеї*** (*crunch, aïe, hum, craaak, grrr, bom, clonk, clac, bof, plouf, vlam, paf, swoush, tchop, ouap, boum, booof, schplokk, glouglou, nnnnng, mmmmouah, houuu, mrou*) [Goscinny, Uderzo, 1965, 1968, 1975];

- ***сталі вирази*** (*avoir la dent dure, tourner le sang à, dépasser les bornes, perdre la face, chercher fortune, avoir un poil dans la main*) [Goscinny, Uderzo, 1965, 1975];

- ***екзотизми*** (*le druide, les pyramides, merci, mademoiselle, la garnison, le légionnaire, la légion, le sphinx, le tapioca, le sesterce*) [Goscinny, Uderzo, 1965, 1968, 1975].

6. Для комічного ефекту коміксмейкери іноді використовують фразеологізми в прямому, буквальному значенні, де нейтральні лексичні одиниці (наприклад, на питання *"Où avais-tu la tête?"* [Gaby, Dzack, 2005, 17] – *"Чим ти думала?" (букв. "Де була твоя голова")* дівчина відповідає *"Contre la portière, je crois."* – *"Навпроти дверей, я думаю"; "appeler l'ascenseur"* [Gaby, Dzack,

2005, 13] – *"викликати ліфт"*), здебільшого, отримують негативне значення і негативне ставлення до персонажа, який говорить, що також є своєрідною енантіосемією.

Також варто зазначити, що в коміксах загальновживані, емоційно нейтральні лексичні одиниці, наприклад: *"vouloir faire quelque chose"* [Goscinny, Uderzo, 1965, 31] – *"хотіти щось зробити"; "chanter"* [Goscinny, Uderzo, 1968, 17] – *"співати"*, завдяки їх вживанню у певному вербальному чи вербально-візуальному контексті можуть інтерпретуватися по-різному й мати позитивну або негативну оцінку. В даних прикладах ми спостерігаємо негативний відтінок значення.

7. Найуживанішими невербальними знаками у коміксах є піктограми, "які мають експресивні стилістично-семантично позначаючі та покликані передати графічно різні гами почуттів персонажів. До таких піктографічних елементів коміксів належать: конкретні символи; абстрактні метафоричні символи; пунктуаційні знаки символічної форми" [Калініна-Шамрай, Соболєва, 2013, 42], однак їх треба знати, розуміти, інакше буде невірна інтерпретація.

Символіка піктограм дуже різноманітна. Найуживанішими є: "символи агресивності, поганого настрою, суму, переживань, скорботи, несподіванки, скандалу; символи гарного настрою, оптимізму, відпочинку, позитивних почуттів; символи матеріального благополуччя, радості, оптимізму; символи фінансової неспроможності; символи сентиментального настрою, почуттів, вроди; символи світлої думки, радощів, дня народження; символи, що відображають удар або запаморочення; символи, які відбивають прояв різних емоцій; символи, що відображають звуки музики, співів" [Калініна-Шамрай, Соболєва, 2013, 42; Goscinny, Uderzo,1965, 1968; Gaby, Dzack, 2005].

8. Коміксам також властива експресивна пунктуація: знак оклику, знак питання, що надає мовленню емоційної інтенсивності. Для підсилення експресивності застосовуються жирний шрифт та великі літери окремого слова або цілої фрази [Калініна-Шамрай, Соболєва, 2013, 43], наприклад: [Goscinny, Uderzo, 1968, 20, 29].

У коміксах знак оклику має полісемантичне й енантіосемічне значення. Галасливий знак пунктуації має досить тихе походження й чимало неформальних назв: "знак подиву", "горлань" або "ох". Наприкінці XIV-го століття його називали "знаком захоплення", у XVII-му він перетворився на "знак подиву". Вітання, захоплення, подяка і позитивна оцінка – традиційні значення, в яких використовувався знак оклику. Насправді, "!" має неоднозначну історію. Англійський романіст та лексикограф Р. Котгрейв у франко-англійському словнику "A Dictionarie of the French and English Tongues" 1611 р. трактував знак оклику як "знак захоплення (або відрази,

ненависті)", що власне і є енантіосемією [A Dictionarie of the French and English tongues, 1611]. Наприклад, в перших двох малюнках знак оклику виконує функцію захоплення, радості [Goscinny, Uderzo, 1965, 1975], в наступних двох – функцію відрази, ненависті [Goscinny, Uderzo, 1975, 8, 20].

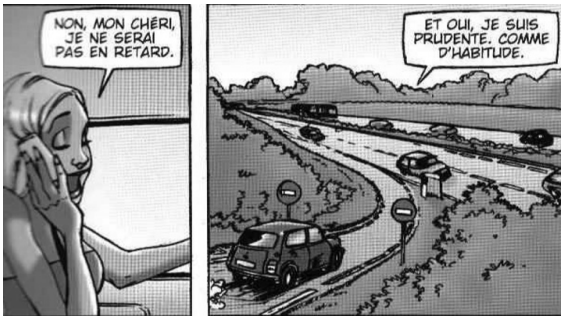

Перехід значення знаку оклику від захоплення до позначення пристрасної інтонації спостерігається у англійського літературознавця С. Джонсона. У XX ст. окрім традиційних вигуків, наказів, висловлювань подиву, знак оклику почав використовуватись як: усмішка, позначка іронії або самоіронії. У даному прикладі група римлян усміхається над неозброєною, низького зросту людиною, яка збирається їх побити: *"Lui nous battre? Oh! Oh! Oh!"* [Goscinny, Uderzo, 1975, 19], однак їй вдалося їх побороти, що ілюструє картинка (переможені римляни лежать на траві). Отже, для правильної інтерпретації потрібен широкий контекст, щоб дізнатися, що викликає таку реакцію.

Отже, знак оклику застосовується не тільки для позначення експресивності, а й акцентує негативну конотацію оцінки, її іронічний ефект.

9. Для сучасного коміксу також характерні опозитивні ілюстрації (вступають у суперечність із вербальним компонентом), як-от: *"Je ne serai pas en retard. Je suis prudente."* [Gaby, Dzack, 2005, 15] – *"Я не запізнюсь. Я обережна."* суперечить візуальному знаку *"В'їзд заборонено"* або *"Que transportes-tu dans ton char marchand?"* [Goscinny, Uderzo, 1975, 24] – *"Що ти перевозиш у своєму возі, торговцю?"; "Rien"* – *"Нічого"*, хоча торговець у возі перевозить гала.

У результаті дослідження ми дійшли **висновків**, що комікс містить великий обсяг інформації, поєднує в собі вербальні та невербальні компоненти і розрахований на велику інтерпретаційну роботу, знання і розуміння символів, гри значеннями, інтертекстуальності, фразеологізмів, через їх зміну. Художність, емоційність і швидке сприйняття тексту коміксів відповідають потребам сучасної людини, тим самим забезпечуючи його зростаючу популярність у всьому світі. Франкомовному коміксу притаманні такі характеристики, як інформативність, структурність, завершеність, зв'язність, цілісність, поліфонічність, тобто множинність або контрастність значень лексичних одиниць у тексті або, в нашому випадку, контрастність тексту і картинки, де наявна вербальна і візуальна поліфонія. Особливими характерними рисами коміксу є: діалогічне мовлення, наближене до розмовної мови; гумор, іронія, гра слів; використання фразеологізмів у прямому, буквальному значенні; загальновживані, нейтральні лексичні одиниці можуть отримати позитивну або негативну оцінку; емоційність, експресивність; вигуки; ономатопеї; екзотизми; піктограми; експресивна пунктуація; опозитивні ілюстрації,

однак явище енантіосемії, в тому числі, вербально-візуальної енантіосемії не знайшло на сьогодні широкого висвітлення у франкомовному коміксі.

До перспектив подальших досліджень належить ґрунтовне вивчення енантіосемії в інших жанрах літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барзах А.В. *Поэтика комикса* // Русский комикс: Сб. статей / Идея Ю. Александрова; составление Ю. Александрова и А. Барзаха. – М. : Новое литературное обозрение, 2010. – С. 9–55.

2. Бехта І.А., Карп М.А. *Мультимодальні засоби когезії та когерентності у сучасних літературних казках: теоретико-методологічна інтерпретація* // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : "Філологія". Вип. 13. – 2014. – С. 87–90.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) // Уклад. і голов. ред. Бусел В.Т. – К. : Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с.

4. Івасишин М.Р. *Мультимодальність англомовного коміксу: лінгвальний і екстралінгвальний виміри*: дис… канд. філол. наук: 10.02.04. – Івано-Франківськ, 2019. – 404 с.

5. Калініна-Шамрай В.Р., Соболєва О.В. *Символічна активність та семантика французького коміксу* // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія "Іноземна філологія". Вип. 1(46). – 2013. – С. 41–44.

6. Смущинська І.В., Бойко О.О. *Енантіосемія у сучасній французькій мові: основні проблеми* // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. Вип. 21. – 2012. – С. 440–453.

7. Сонин А.Г. *Комикс: психолингвистический анализ.* – Барнаул : Издательство Алтайского госуниверситета, 1999. – 111 с.

8. Харитонов Е.В. *Девятое искусство: Зарубежный фантастический комикс: (Историко-критический очерк и путеводитель).* – М. : Academia-F, 2005. – 95 с.

9. Шерцль В.И. *О словах с противоположными значениями (или о так называемой энантиосемии)* // Хрестоматия по истории русского языкознания; учеб. пособ. / сост. Ф.М. Березин; под ред. Ф.П. Филина. – Москва : Высшая школа, 1973. – С. 259–264.

10. Шмелев Д.Н. *Проблемы семантического анализа лексики: на материале русского языка* // Акад. наук СССР. – М. : Наука, 1973. – 280 с.

11. *A Dictionarie of the French and English tongues* ([Reprod.]) // by Randle *Cotgrave*. – London : Adam Islip, 1611.

12. Fresnault-Deruelle P. *Aspects de la bande dessinée en France* // Comics and visual culture. La bande dessinée et la culture visuelle. München; New York; London. – Paris, 1986. – P. 62–77.

13. Gaby Dzack. *Les Blondes T01*: Tome 1. – Soleil. – 2005. – 40 p.

14. Goscinny Uderzo. *Une aventure d'Asterix le Gaulois. Astérix et Cléopatre*. – Dargaud. – 1965. – 50 p.

15. Goscinny Uderzo. *Une aventure d'Asterix le Gaulois. Astérix aux Jeux Olympiques*. – Dargaud. – 1968. – 49 p.
16. Goscinny Uderzo. *Une aventure d'Asterix le Gaulois.* – Dargaud. – 1975. – 50 p.
17. Lacassin F. *Pour un neuvième art: la B.D.* – Paris : Editions Slatkine, 1982. – 508 p.
18. McCloud S. *Understanding Comics.* – Tundra Publishing. – 1993. – 215 p.
19. Pica Erroc *Les profs: interro surprise.* Tome 1. – Bamboo. – 2002. – 49 p.
20. Saraceni M. *The language of comics.* – London : Routledge, 2003. – 128 p.

Надійшла до редколегії 31.08.20

E. Nikolaiesku, Senior Lecturer
National Academy of Security Service of Ukraine (Ukraine)

SPECIFICS OF ENANTIOSEMY IMPLEMENTATION IN COMICS AS A CREOLIZED TEXT

The article was devoted to the study of enantiosemy as a linguistic phenomenon in Francophone comics. There was specified essence of the concepts "enantiosemy", "comics". The enantiosemy phenomenon was presented in the paper as a polysemy subtype, where one lexical unit is multi-hyphenate, but there are two opposite meanings in one seme. The particular attention was paid to semantics, to interpretation of the lexical units' meaning, which depends on the verbal and nonverbal components interaction. The peculiarity of the comics was outlined in the article. It was determined there were few enantio-tokens in comics, but they were presented in both verbal and verbal-visual text.

Key words: *comics, BD, semantics, polysemy, polyphony, lexical token, enantiosemy, enantio-token.*

Э. Николаеску, старший преподаватель
Национальная академия Службы безопасности Украины (Украина)

СПЕЦИФИКА РЕАЛИЗАЦИИ ЭНАНТИОСЕМИИ В КОМИКСЕ КАК КРЕОЛИЗОВАННОМ ТЕКСТЕ

Статья посвящена изучению энантиосемии как специфического языкового явления во франкоязычном комиксе. Уточнена сущность понятий "энантиосемия", "комикс". Явление энантиосемии представлено в работе как подвид полисемии, где одна лексическая единица является многозначной, однако в одной семеме имеются два противоположных значения. Особое внимание обращается на семантику, интерпретацию смыслов лексических единиц, что зависит от взаимодействия вербальных и невербальных компонентов. Определены характерные черты комикса. Установлено, что энантиолексем в комиксе немного, однако их роль важна как в вербальном, так и в вербально-визуальном тексте.

Ключевые слова: *комикс, BD, семантика, полисемия, полифония, лексическая единица, энантиосемия, энантиолексема.*